

EGY MAGYAR KISTÉRSÉG - MOSONMAGYARÓVÁR ÉS KÖRNYÉKE - TERMÉSZETI ÉS KULTURÁLIS ERŐFORRÁSAINAK ÉLMÉNYORIENTÁLT HASZNOSÍTÁSA

HUSZ ANIKÓ¹

Összefoglalás

Kutatásom elsődleges célja, a térség turisztikai, illetve szabadidős lehetőségeinek és jelentőségének alapos feltárása, és a kettő közti kapcsolat fontosságának hangsúlyozása. Szeretnék rávilágítani arra, hogy az élményorientált gondolkodás az, ami a szolgáltatókat összeköti, és amire törekedniük kell. Kiemelném azt, hogy egy szabadidős vagy turisztikai létesítmény kínálata mindkét célcsoport (helyi vendég, turista-vendég) számára is vonzó programokat, szolgáltatásokat nyújthat. Kutatásaimban megfogalmaztam olyan hipotéziseket, amelyekre kérdőíves megkérdezések alapján kerestem a válaszokat: A térség turisztikai kínálata a helyi lakosság számára is vonzó, ők elsősorban szabadidős lehetőségnek tekintik. Fontos, hogy a helyiekben kialakuljon egy identitáskép. A helyi identitás erősíti, elősegíti a turizmus fejlesztését és fejlődését is a térségben. Feltételezésem szerint a helyi lakosság is azokkal a helyszínekkel, épületekkel tud jobban azonosulni, amelyek a térségbe érkező vendégek számára is a vonzerőt jelentik. A témából adódóan, valamint a releváns és átfogó eredmények érdekében a kvantitatív és a kvalitatív kutatási módszereket is alkalmaztam a kutatásomban.

Kulcsszavak

turizmus, erőforrás, élményorientált, identitás

Summary

The main target of my research is to expose the tourist and free time possibilities of the region and to emphasize the importance of the connection between these two components. I would like to prove that it is the experience orientated way of thinking which connects the service providers and which we have to strive for. I would enhance that the offer of a leisure or tourist establishment can supply appealing programmes, services for both target groups (local and tourist guests). The tourist supply of the region is appealing for the locals as well, but they consider it as free time possibilities. It is significant to develop an identity image among the local population. The local identity strengthens, promotes the improvement and development of tourism in the region. I presume that the local people too can identify themselves with the spots, buildings which attract the visitors who come to the region.

Keywords

tourism, resources, experience oriented, identity

¹ egyetemi adjunktus, Széchenyi István Egyetem Kautz Gyula Gazdaságtudományi Kar
Turizmus Tanszék; E-mail: husz.aniko@sze.hu

Bevezetés

Napjaink társadalmát tekintve megállapítható, hogy az életünk felgyorsult, teljesítményorientálttá vált, s mintha néha elfelejtenénk a körülöttünk lévő világot. Sokat dolgozunk és csak néha próbálunk egy kis időt „lopni” a kikapcsolódásra. Sajnos azt nem mondhatjuk, hogy a szabadidős tevékenységek meghatározzák a mindennapjainkat. Pedig ez fontos része az életünknek, hiszen a pozitív energiákkal feltöltődött, regenerálódott és kipihentebb ember sokkal jobban teljesít. Fontos, hogy megtaláljuk az egyensúlyt a munka és a szabadidő között.

A szabadidős termékkínálat, vagyis a turisztikai termékkínálat ugyanazon lehetőségekből táplálkozik, a természeti és kulturális erőforrások hasznosítására épül, és ami egyaránt nyújthat élményt a helyiek és a turisták számára. Mindenképpen fontos, hogy a helyiek magukénak érezzék ezeket az attrakciókat, használják ki a bennük rejlő lehetőségeket, élvezzék azokat, hiszen az általuk generált pozitív kisugárzás is jó hatással van az ideérkező vendégekre.

Tanulmányomban arra próbálok rávilágítani, hogy a helyi erőforrások turisztikai hasznosításával a helyi lakosság számára is ugyanúgy élményt kell teremteni, mint az ideutazó vendégek számára. Szeretném hangsúlyozni, hogy az élményorientált gondolkodás az, ami a szolgáltatókat összeköti, és amire törekedniük kell. A turisztikai szolgáltatók számára az elégedett vendég a legfontosabb, arra pedig nincs ráírva honnan érkezett.

A témából adódóan, valamint a releváns és átfogó eredmények érdekében a kvantitatív és a kvalitatív kutatási módszereket is alkalmaztam a kutatásomban. A téma szakirodalmi összegzése és a térség turisztikai mutatószámainak elemzése szekunder források alapján történt, amely az elméleti megalapozást, a vizsgált terület átvilágítását, rendszerezését szolgálja. A kutatás primer forrásokon, az empirikus kutatáson alapuló része a térségbe érkező vendégek, valamint a helyi lakosság megkérdezésén alapul.

A szabadidő és turizmus kapcsolata

Szabadidő fogalma nemzetközi és magyar kitéteként

Már az antik gondolkodókat is foglalkoztatta a szabadidő kérdése (Arisztotelész, Plátón), a filozófusok évszázadok óta (Locke, Kant), a szociológusok évtizedek óta igyekeznek a szabadidő fogalmát meghatározni. Nagy egyetértés mindvégig nem alakult ki, mivel az elemzők mindig más-más szemszögből, eltérő kiindulópontokból vizsgálják a fogalmat.

Falussy (1993) *szociológiai szempontból* közelítette meg a szabadidő fogalmát, amelyben az emberi tevékenységeket 3 típusba sorolja: Az első csoportba azokat a tevékenységeket sorolja, amelyek az embernek mint társadalmi lénynek a tevékenységéhez tartoznak. Másodsorban az embernek mint biológiai teremtménynek a tevékenységei kerülnek a következő csoportba. A fennmaradó idő és az ahhoz kapcsolódó tevékenységek kerülnek a szabadidő kategóriájába.

1.ábra: Az emberi tevékenység típusai

Társadalmi kötöttségek	•munka, tanulás, család, hivatalos ügyintézés, közlekedés
Fiziológiai szükségletek	•pihenés, táplálkozás, higiéné, testápolás, -szépség
Szabadidő	•szellemi kikapcsolódás, fizikai kikapcsolódás, feltöltődés, sportaktivitás

Forrás: Falussy alapján saját szerkesztés, 2017.

A szakemberek különbséget tesznek a „*free time - Freizeit*” (totális szabadidő) és a „*leisure time - Mußestunden*” (élményt adó szabadidő) között.

A szabadidő a teljes időkeret, ami tulajdonképpen üres, azt kell megtölteni tartalommal. Ami ebből kedvünkre/örömünkre szolgál, amit kellemesnek találunk és pozitív élményként élünk meg – azt tekintjük „leisure”-nek.

Falussy csoportosítása tisztán szociológiai szempontú, nem a turizmus kategóriáira fókuszál. A turizmushoz kapcsolódó tevékenységek elsősorban a 2. (üdülés, gyógykezelés) és a 3. csoporthoz (ökoturizmus, kulturális turizmus...) kapcsolódhatnak. A társadalmi kötöttségek tekintetében Falussy szerint a közlekedés nem a rekreálódást szolgálja. Ez szerintem másként is felfogható pld. a kerékpárral való közlekedés a mozgás élményét is megadja, sőt a természeti és az épített környezet közelségét is.

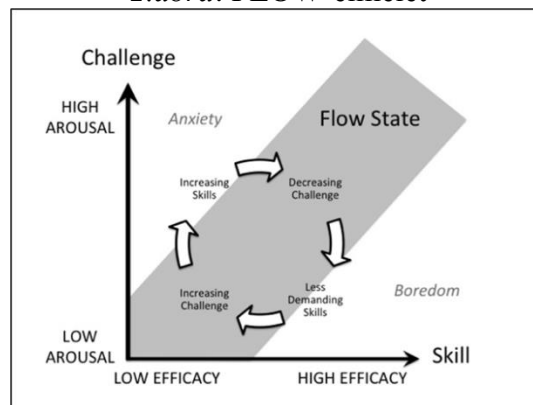
Michalkó (2012, 58) *mint turisztikai szakember* foglalkozik a szabadidő definiálásával. Szerinte az urbanizációnak köszönhetően a szabadidő világa szervesen összekapcsolódik a munka világával. A rendszeres munkával rendelkező ember napja általában a munka ritmusa szerint szerveződik, a munkaidő leteltével vagy a munkavégzésből fakadó feladatok ellátását követően nyer értelmet a szabadidő. Érdekes az a meglátása, hogy ha a produktív tevékenységek rutinná vagy tartalmatlanná válnak, akkor a szabadidős elfoglaltságban keressük azokat az ingereket, amelyekre energiát fordítunk. Mai posztmodern társadalmunkról azt a megállapítást teszi, hogy ma az egyének életének minősége sokkal inkább a szabadidő értelmes felhasználásától, mintsem a munkavégzést meghatározó tényezőktől függ. Ezzel teljesen egyetértek, mivel a szabadidőnk beosztása szabad akaratunkból történik, míg a munka világa a kötöttségektől nem mentes.

Leisure time = minősített szabadidő

A *szabadidő* terminus elsősorban a *szabadságot* emeli ki, a szabadságot az időgazdálkodásban és a tevékenységválasztásban.

A *leisure – Muße* szóhasználati értelmezése szerint egy sajátos *szellemi / tudatállapot, szemlélődés, elmélyedés = flow*.

2.ábra: FLOW-elmélet

Forrás: <https://balancebydeborahhutton.com.au/how-to-go-with-the-flow/>

A *pszichológia szemszögéből* Csíkszentmihályi Mihály (2001) magyar származású amerikai pszichológus-professzor foglalkozott a szabadidő elméletével, ami a „flow”-hoz köthető. Ez az áramlat-élmény a munkában és a szabadidőben egyaránt bekövetkezhet abban az esetben, ha van egy cél, ami felé összpontosítva haladunk és átadjuk magunkat neki. Ez egy olyan mentális állapot, amelyben a személy teljes aktivitásba merül a tevékenysége által, eközben világos célokat fogalmaz meg, és amely a személyiségének közvetlen visszajelzést ad. A pozitív flow-élmény akkor következik be, ha a felállított követelmények, kihívások harmóniában vannak az egyénnel, a személyiség lehetőségeivel, és a túl- valamint alulterheltség

esete sem áll fenn. Elmélete azzal foglalkozik, hogy ebben a világban, túl a munkán és a szabadidőn, hogyan találhatja meg az ember a tevékenység valódi örömét, a flow-t. A flow alapja a képességek és a kihívások harmonikus aránya. Feladat, kockázat és vállalás nélkül nincs flow.

Szerintem a legtöbb ember törekszik arra, hogy ezt a flow-állapotot – bár nem ismerve ezt az elméletet – elérje. A turizmus nyelvére lefordítva ez a következőt jelentheti. Az utazás tervezésétől a hazaérkezésig már egy pozitív folyamatnak a részesei vagyunk. Feladatunk a helyszín, a szálláshely kiválasztása, a programok megtervezése. Már ez is egy pozitív élményt ad, hiszen van célunk és személyre szabottan választjuk ki a turisztikai terméket. Mivel a turisztikai termék megfoghatatlan és előre nem kipróbálható, ezért természetesen benne van a kockázatvállalás is. Az utazásra való várakozás is egyre fokozódik, kialakul bennünk az élmény utáni vágy. A flow-élmény természetesen az utazásunk ideje alatt – leisure time – éri el a csúcspontját és teljesedik ki. A flow tartalmazhat hullámvölgyeket is a pihenés, üdülés alatt, hiszen előre nem látott, nem kipróbált terméket vásároltunk (ez függhet a tartózkodás hosszától is). Ha megtaláltuk a szabadidős tevékenységünk / utazási élményünk során tevékenységünk valódi örömét, akkor ez az eufórikus állapot még a hazautazás után is folytatódhat (élmények megosztása, új szokások átvétele-alkalmazása stb.)

Összegezném a szabadidő élményszerű fogalmát a saját észrevételeim alapján: *A szabadidős tevékenység olyan szellemi és fizikai kikapcsolódást jelent, amely a tevékenység valódi örömét, a pozitív flow-élményt adja meg az ember számára. Érezzük jól magunkat, azt tegyük, ami örömet és élményt ad, hogy a pozitív életérzést átélhessük.*

A szabadidős kutatások és a turizmus kapcsolatrendszere

Az előzőekben elemzett szakirodalmi háttér kevésbé kapcsolja össze a szabadidő fogalmát a turizmussal. A német szakirodalom más aspektusból foglalkozik a szabadidő kérdésével és fogalmával, itt már jelentősebb szerepet kap a turizmus. A magyar turizmuskutatások is foglalkoznak a két fogalomrendszer illetve tér összefüggéseivel.

Monheim (1979) kutatásaiban arra világít rá, hogy a szabadidős tevékenységek és az idegenforgalom azonos szinten állnak egymás mellett, és egymást fedő tevékenységek is kimutathatók. A központi fedéspontot „Fremdenfreizeitverkehr”-nek, azaz „Idegenszabadidőforgalom”-nak nevezi, ami magyarul talán így jobban hangzik: „Szabadidős idegenforgalom”. Így tehát Monheimnél egyik oldalon a „tisztá” idegenforgalom létezik, amelyet a gyógyüdülés és a konferenciaturizmus, és részben az olyan üzleti utazás határoz meg, amelyhez nem kötődik szabadidős tevékenység, míg a másik oldalon a szabadidős idegenforgalom szerepel. Monheim nyomatékosan hangsúlyozza, hogy a szakmailag motivált utazást az idegenforgalomhoz kell rendelni.

1.táblázat: A szabadidő/s- és idegenforgalom típusainak táblázata Monheim alapján

Szabadidő forgalom	Szabadidős idegenforgalom	Idegenforgalom
Lakóhely körüli szabadidős tevékenység	Szabadidős idegenforgalom szállás nélkül	Idegenforgalom szabadidős komponenssel - gyógyüdülés - tanácskozás, konferencia
Szabadidős tevékenység egyéb városban (településen) belüli területen	Szabadidős idegenforgalom 1-4 éjszaka szállással	Idegenforgalom szabadidős tevékenység nélkül - szakmai utazás szállással - üzleti turizmus szállással
	Szabadidős idegenforgalom 5 vagy több éjszaka szállással	

Forrás: Schreiber összegzése Monheim alapján, 2002.

Kulinat/Steinecke (1984) szerint az idegenforgalom magában foglalja mind a kötött utazási formákat, amelyek szakmai illetve orvos által előírt utazások, mind a kötetlen utazási formákat, amelyek a pihenést és a szórakozást szolgálják. Ezeknek legalább egy éjszakai szállást kell tartalmazniuk. Ő a tartózkodás és a tér dimenziójához viszonyít.

2.táblázat: A szabadidő és idegenforgalom formái és dimenziói

	Szabadidő	Idegenforgalom 4 vagy több éjszakai szállással (kieg. rövid idejű tartózkodás - 1-3 éjszakai szállással)		
Tartózkodási dimenzió	közeleli pihenés (szállás igénybe vétele nélkül)	pihenőturizmus	gyógyturizmus	üzleti turizmus
Térdimenzió	közeleli környék	Idegenforgalmi tér kieg. rövid idejű tartózkodás helyszíne		

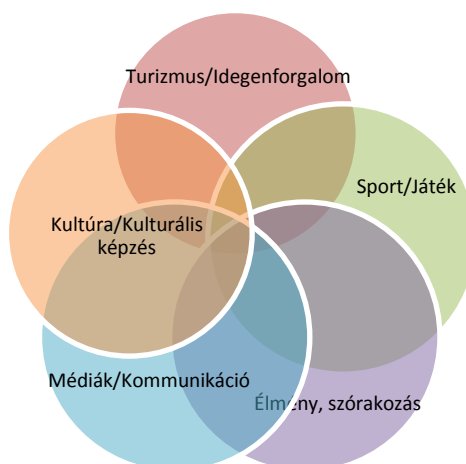
Forrás: Schreiber sémája Kulinat/Steinecke alapján, 2002.

Michalkó (2012) turizmus térpályák ábrázolásával határozta meg a szabadidő helyét. Ezek a térpályák specifikus jegyekkel rendelkeznek attól függően, milyen utat járnak be az egzisztenciánk biztosítása, illetve háztartásunk fenntartása érdekében. Megállapítja, hogy turizmuselméleti értelemben akkor beszélünk környezetváltozásról, amikor ezekről a rutinszerű pályákról letérünk. Az otthonunk színterét jelentő lakókörnyezet mindennapi tevékenységeink részét képezi, ezért itt nem vagyunk turisták, még akkor sem, ha étteremben eszünk, kulturális eseményt látogatunk. Turizmusként értelmezhető környezetváltozásról tehát akkor beszélünk, ha ezeket a képzeletbeli térpályákat elhagyjuk. A turizmus lényegét abban határozza meg, hogy a mobilitás révén olyan környezetbe kerülünk, amely képes élményt okozó ingerek kiváltására, és ami arra ösztönöz, hogy költésünkkel hozzájáruljunk a helyi gazdaság bevételeihez.

Opaschowski (2002) német szabadidőkutató azt mondja, hogy a szabadidőtudomány egy „spektrumtudomány”, amelybe a következő főbb területek tartoznak:

- Turizmus / Idegenforgalom
- Médiák / Kommunikáció
- Kultúra / Kulturális képzés
- Sport / Játék
- Élmény / Szórakozás

3. ábra: A szabadidő spektrumtudományának fő területei

Forrás: Opaschowski (2002) alapján saját szerkesztés 2016.

Mint ahogy ezt a 3. ábra is mutatja, ezek a „színes” területek egymásba folyhatnak, keveredhetnek egymással. A turizmus tehát része a szabadidő eltöltésének, amelyet többféle motivációs tényező is ösztönözhet.

Élményorientáltság

A 21. század turisztikai trendjeinek ma is legfőbb előremozdítója az élménykeresés, az utazók motivációját tekintve pedig a pihenés, rekreáció, az „élményfogyasztás”. A szolgáltatók igyekeznek kínálatukat már nem mennyiségileg, hanem minőségileg fejleszteni. Egyedi arculatot igyekeznek kialakítani, amely megkülönbözteti őket a többitől, könnyen felismerhető, beazonosítható.

Megjelent a keresleti oldalon is az átalakulás, átalakítás iránti igény, amely előmozdítja a turisztikai termékfejlesztést, a szolgáltatásminőség javítását. Napjaink turistái már olyan felkészültek és kiműveltek, hogy ma már elsősorban a fogyasztói igények formálják a turizmust. Kreatív élménygazdaság, talán így lehetne jellemezni a fokozatosan átalakuló turizmust. Kreatív az utazó is, de annál inkább megkövetelendő ez a kínálati oldalon.

Napjaink turizmusának egyik legfőbb trendje a fogyasztók élmény-orientáltsága, élménykeresése. *„Az élmény egy pszichológiai kategória, amelynek átélése, illetve annak reménye alapvető szerepet tölt be a turisztikai kereslet alakulásában”* (Michalkó 2004)

Michalkó (2012) erre alapozva egy alternatív turisztikai definíciót fogalmazott meg: *„A turizmus az egyén élményszerzéssel párosuló környezetváltozása, amelynek során a szolgáltatások igénybevételére kerül sor.”*

A turizmust alapvetően az élmények piacterének tekinthetjük, ahol a turisták szolgáltatják azt a mentális teret, amelyben a turisztikai élmény létrejön. A turizmus az élménygazdaság egyik legfőbb szektora, és ahogy azt Sternberg (1997, 954) megfogalmazta: *„A turizmus termelési tevékenységének központjában a turisztikai élmények létrehozása áll.”* Az élményeket ígérő ajánlatoknak egyre inkább meghatározó a piaci ereje, a fogyasztók egyre élményhesebbek, miközben a jelentőségteljes, egyéni átalakulást elősegítő élményszerű ajánlatok a legnépszerűbbek napjainkban. (Zátori 2014) A szabadidős intézményrendszer néhány területén is nehéz meghúzni az éles határvonalat a szabadidő és a turizmus között. Itt olyan multifunkcionális létesítményeket találhatunk a szórakozás, a kultúra, a sport területén, amelyek nemcsak a helyi és környékbeli lakosság igényeit hivatottak kielégíteni, hanem a vendégek – turisták szélesebb körét is a multifunkcionális élmény biztosítása érdekében. Gondoljunk csak a nagy multifunkcionális rendezvénycsarnokokra, élményfürdőkre, szabadidős témaparkokra, multiplex mozikra, vagy az élmény-és bevásárlóközpontokra.²

Hansruedi Müller (2010) a turizmus fenntarthatóságának központi követelményeként is az *élményminőséget* határozza meg. Az atmoszférát, tehát a minket körülvevő teret és annak jellegzetességeit - szín, forma, illat, anyag, hang, látványelemek – állítja a középpontba. Azt mondja, hogy ennek mindig sokkal szebbnek kell lennie, mint amit elképzelünk – vagyis a fejlesztési célunkat túl kell szárnyalni.³

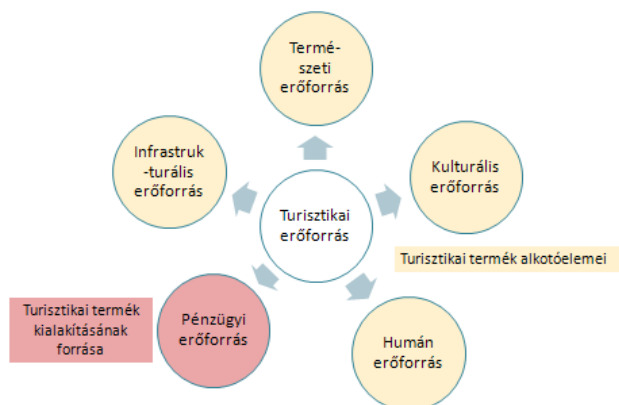
Turisztikai erőforrások

Erőforrásnak nevezünk minden olyan dolgot, ami egy folyamat, egy cselekvés végrehajtásához szükséges, ami egy adott cél megvalósítását segíti, és magában foglalja az innováció gondolatát is.

² <http://www.spektrum.de/lexikon/geographie/geographie-der-freizeit-und-des-tourismus/2919>

³ Vortrag in ITB Berlin 2010. Perspektiven einer nachhaltigen touristischen Entwicklung

4. ábra: Turisztikai erőforrások

Forrás: Saját szerkesztés 2016.

Tanulmányomban a természeti és kulturális erőforrások kiemelése szerepel, ezért elsősorban ezen fogalmak magyarázatára, kifejtésére törekedtem. Mivel a turizmus szakirodalom a turisztikai erőforrás definícióval is foglalkozik, így elsősorban ennek bemutatása a célom.

Amikor a *természeti erőforrások* turizmusban betöltött szerepéről beszélünk, akkor elsősorban a következő szempontok jutnak eszünkbe, amelyek a turisztikai kínálatot meghatározzák:

- Esztétikai élményt nyújt – a táj szépsége, egyedisége jelentős vonzerő.
- Pihenési, rekreációs lehetőséget biztosít – a természeti környezet nyugalmat áraszt.
- Sporttevékenységeknek és más aktív szabadidő-eltöltési lehetőségnek ad helyszínt.
- Elősegíti az egészségmegőrzést – gyógymódok, gyógynövények, gyógyvizek szerepe.
- Tanulási lehetőséget nyújt – ismeretek gyarapítása a természet megismerésével.
- Támogathatja az önmegvalósítást – a természet kihívásait legyőzni, mint túlélőtúrák, sziklamászás, ejtőernyőzés.

A természeti erőforrások felhasználásának legfőbb célja a turizmus tekintetében azok termékké való átalakítása. A turisztikai termék tulajdonságait figyelembe véve, a természeti erőforrás fenntarthatóságára, vagyis annak megőrzésére is figyelmet kell fordítani, de ugyanakkor a turisztikai kereslet, a trendek változásait is figyelembe véve kell őket – mint termék – fejleszteni.

A *kulturális erőforrások* nagy változatosságot mutatnak, és közös jellemzőjük, hogy valamilyen emberi tevékenység nyomán jönnek létre. Elsősorban szellemi jellegű élményeket képesek nyújtani a turistáknak. A kulturális erőforrások csoportosítása többféle lehet, ebből az egyik legkézenfekvőbb a következő hármas felosztás (Csapó-Matesz 2007):

- *Kulturális örökség, épített és tárgyi értékek* – ide tartozik minden olyan érték (épületek, művészeti ágak által alkotott tárgyak), amely valamely múltbéli emberi tevékenység eredményeképpen jött létre. Már maga az örökség szó is magában hordozza a folytonosságot múlt, jelen és jövő közt, az átvezetést.

- *Élő kultúra* – a napjainkban élő emberek életvitele, szokásai és tevékenységei, az általuk fenntartott tradíciók sorolhatók ide.

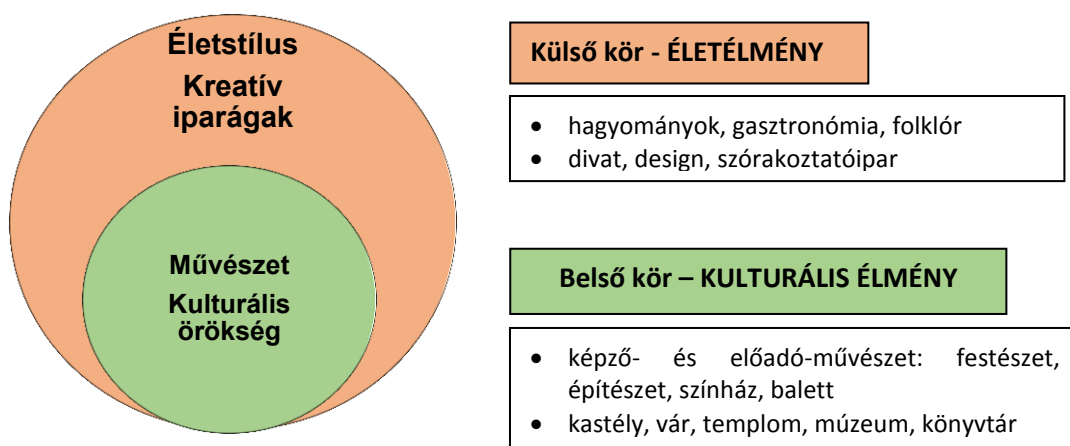
- *Rendezvények, fesztiválok, karneválok* – ide sorolhatók a szórakoztató vagy éppen hagyományörző céllal teremtett események.

A szakirodalom úgy is fogalmaz, hogy a „holtabb” értékek felől az „élőbbek” felé haladva is csoportosíthatjuk a kulturális erőforrásokat. Az egyes kulturális értékek „holt” és „élő” összetevőinek aránya nem tekinthető állandónak – ez nagyban múlik az adott érték fenntartási és kezelési módján, illetve a hozzá kapcsolódó interpretációs technikákon. A

digitális világ számítógépes softwarei is lehetővé teszik, hogy a múlt értékeit a ma élő nemzedék eszközeivel mutassuk be. A turizmus minden szektorában találkozunk ma már okostelefonra fejlesztett alkalmazásokkal. Ezek az alkalmazások a turistát célozzák meg, a részükre kifejlesztett funkciókkal és feltöltött tartalmakkal. Vannak olyan turisztikai vállalkozások, akik már saját alkalmazással is próbálják a vendégeikkel az interaktív kommunikációt megvalósítani. (Happ 2013)

A kulturális erőforrások tekintetében fontosnak tartom a *kulturális turizmus* definíciójának a megemlítését is, hiszen ebben a tekintetben sem egységes a szakirodalmi megfogalmazás. A kulturális turizmus a turizmusnak azon ágazata, amelyben a turista számára a legfőbb indítékot a kulturális motiváció szolgáltatja. A WTO-ETC a kulturális turizmust az alábbiak szerint határozta meg: *kulturális látóivalók felkeresése a lakóhelyen kívül, amelyeknek célja új információk és élmények szerzése a kulturális szükségletek kielégítésére.* (Sulyok 2005)

5.ábra: A kulturális turizmus (Élet- és kulturális élmény) megjelenési formái

Forrás: WTO-ETC megfogalmazása alapján a szerző saját szerkesztése és kiegészítése, 2016.

A fenti ábrát látva megállapíthatjuk, hogy a „kultúrkör” magját a művészetek, a műemlékeink – tehát a múlt jelenti. A külső körív a jelen, a mindennapi élet, amely azonban mindig magában hordozza a múlt értékeit is. Az élmény szóval bővítve az ábrát elmondhatjuk, hogy mindkét motivációs kör az élményre vágyik, azt keresi.

Mosonmagyaróvár és környéke – A primer kutatás eredményei

Mosonmagyaróvár Magyarország egyik legfejlettebb régiójának, a Nyugat-dunántúli Régió legfejlettebb megyéjének (Győr-Moson-Sopron) harmadik legnagyobb városa. Egy igen dinamikus határmenti regionális-gazdasági környezet határozza meg a város helyzetét, amelyben a versenyképesség megőrzése és javítása a gazdaságban, a turizmusban jelentős kihívásként jelentkezik. A versenyképesség további fokozódását eredményezi, hogy a térség elmarad a szomszédos osztrák területek fejlettségi szintjétől. Az EU-csatlakozással és az országhatárok megszűnésével Mosonmagyaróvárnak a nemzetközi megmérettetés során a Bécs–Pozsony–Győr térségben kell helytállnia. Nemzetközi határait tekintve nyugaton Ausztriával, északon pedig Szlovákiával határos. A szomszédos országok fővárosai Bécs–Wien kb. 90 km-re, Pozsony-Bratislava kb. 40 km-re fekszik e kistérségtől.

A Mosonmagyaróvári járáshoz/kistérséghez 26 település tartozik, területe 931 km² és mintegy 70 ezer ember él a városban és a közeli falvakban.

A Mosonmagyaróvári Kistérség mint földrajzi elnevezés nem található a térképeken, ezalatt az elnevezés alatt a statisztikai régiók által besorolt kistérséget értjük. Földrajzi elhelyezkedés szempontjából Magyarország észak-nyugati sarkában, a Nyugat-Dunántúl

északi részén, a Kisalföldön helyezkedik el, amely 3 egymástól elkülöníthető földrajzi tájegységből áll: *Mosoni-síkság, Felső-Szigetköz, Észak-Hanság*

A tanulmány primer forrásokon, empirikus kutatáson alapuló része egyrészt a térségbe érkező vendégek, valamint a helyi lakosság megkérdezésén alapult. A két kérdőív azonos tartalmi elemeket is tartalmazott. A kitöltött kérdőívek száma 814. Ebből 418 turista és 396 helyi lakos. A nő – férfi arány harmonikusnak mondható: 54 % és 46 %. A kitöltők életkori megoszlása is egyenletesnek mondható az aktív keresőréteg – a turizmus meghatározó résztvevői - tekintetében, a nyugdíjas korosztály kissé alulreprezentált.

A megkérdezettek értékelték a térség turisztikai/szabadidős kínálatát 1-5 terjedő skálán. A legjobb eredményt a megközelíthetőség kapta. A térség valóban kedvező közlekedésföldrajzi helyzetben fekszik. Az osztrák országhatártól indul az M1-es autópálya és halad el Mosonmagyaróvár mellett. Az M1-be torkollik bele a város határában Levél község előtt az M15-ös autót, amely Szlovákia, Rajka felől vezet ide a forgalmat. Az autópályákkal szinte párhuzamosan futnak az 1-es és a 150-es főutak. Mosonmagyaróváron halad keresztül a 86-os számú főútvonal is, amely szinte az egész Nyugat-Dunántúllal biztosítja a közlekedési kapcsolatot. A Szigetközzel az 1410-es számú műút köti össze.

3.táblázat: Hogyan értékeli a térség szabadidős kínálatát?

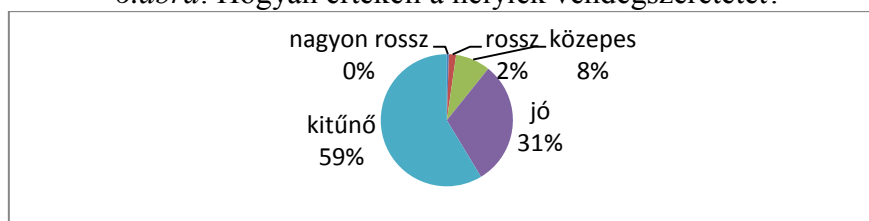
	N	Átlag
<i>Térség megközelíthetősége</i>	800	4,08
<i>Vendéglátás minősége</i>	782	4,03
<i>Programkínálat, rendezvények</i>	754	3,34
<i>Szórakozási lehetőségek</i>	761	3,08
<i>Fürdők szolgáltatásai, állapota</i>	766	3,84
<i>Műemlékek, múzeumok kínálata</i>	737	3,54

Forrás: Saját kutatás 2017.

Szinte azonos helyezést foglal el a vendéglátás minősége, amely a helyi szolgáltatók érdeme. A kistérség rendelkezik gasztronómiai hagyományokkal, a vízivilágra jellemző halászlé egy speciális étel, amely a kínálatban megtalálható. Emellett még a nagyanyáink receptje alapján készült ecetes halat is érdemes megkóstolni. Bortermelés a vidékre nem jellemző, az éghajlati viszonyok nem kedveznek a szőlőtermesztésnek. A Szigetköz Lelke Pálinkamanufaktúra Dunakilitin kedvelt célpontja a látogatóknak. A jól kiépített üzem látogatása is egy külön élmény, de az utána való kóstolás is elmaradhatatlan.

A Lipóti Pékség látványpékséget alakított ki a telephelyén, ahol a látogatók egy üvegfalon átnézve kísérhetik figyelemmel a kenyér és pékáruk elkészítésének folyamatát. Albertkáz mérpusztán Csokoládémanufaktúra várja az édesszájúakat, ahol csokit készíthetnek és kóstolhatnak. Gasztronómiai fesztiválok közül az ősszel megrendezett Szigetköz Ízei, Vármegye Borai fesztivál kínál ételeket és italokat. A környék gasztronómiája tehát nem országos jelentőségű, de ezt a vendégszeretetet és az elkészített ételek minősége pótolni tudja. A térségbe érkező vendégek véleményét a vendégszeretetről is megkérdeztem. Az ábra jól mutatja a véleményt, aminek következménye valószínűleg a pozitív élmény továbbadása, illetve visszatérés a térségbe.

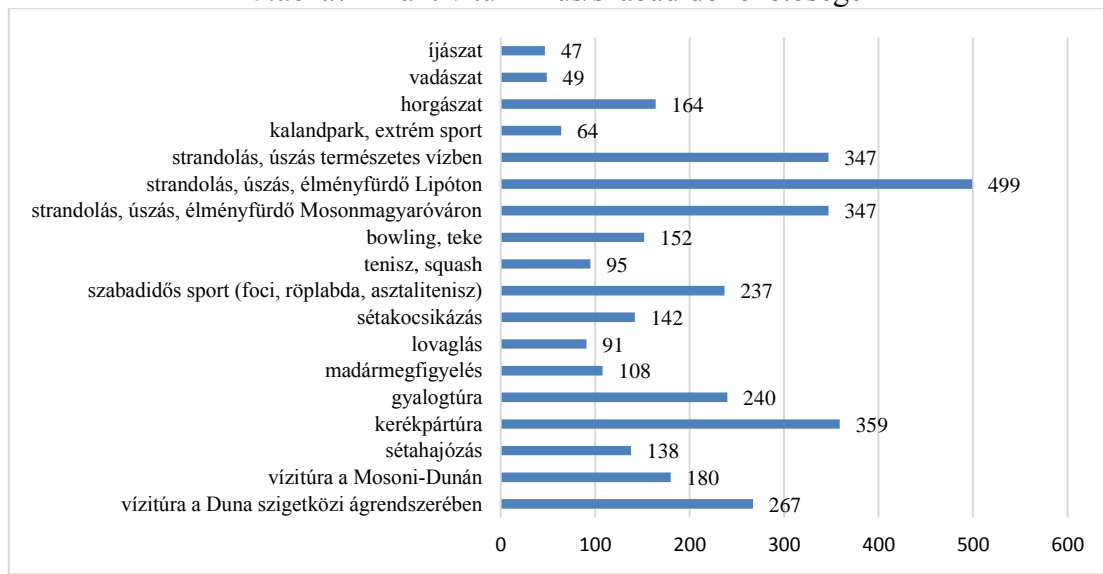
6.ábra: Hogyan értékeli a helyiek vendégszeretetét?

Forrás: Saját kutatás 2017.

A térség szabadidős lehetőségeit vizsgálva és a megkérdezettek véleménye alapján megállapítható, hogy a strandolás, az élményfürdő kiemelt célpontoknak számítanak. Lipót termálfürdőjét a megkérdezettek több mint fele már felkereste. Különösen kedveltek a szabad vizekben történő fürdési lehetőségek. A Szigetköz kiterjedt ágrendszere, valamint a Mosoni-Duna kiváló lehetőséget biztosítanak erre. Szembetűnő még a kerékpártúra kedveltsége, amely a jól kiépített kerékpárutaknak és az arra felépült infrastruktúrának köszönhető. Mosonmagyaróvár és környéke a síkságra jellemző domborzati elemekkel a kerékpáros turisták részére ideális terület.

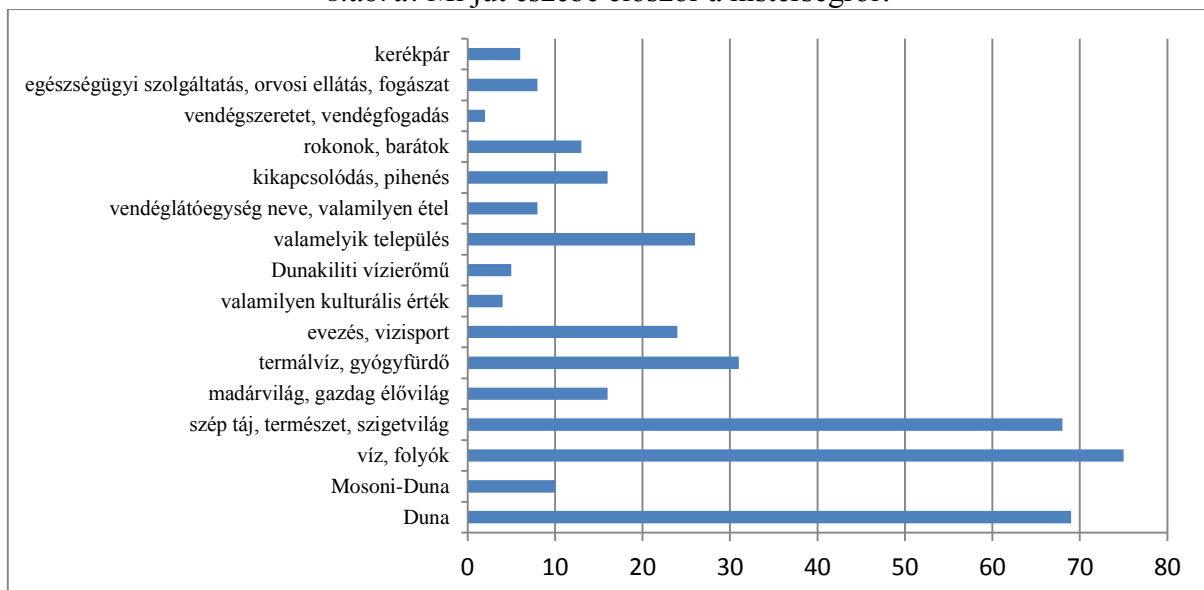
7.ábra: Az aktív turizmus/szabadidő lehetőségei

Forrás: Saját kutatás 2017.

A szigetközi ágrendszer a víziturizmus számára a térség egyik legjelentősebb vonzerőtényezője, amelyet az adatok is bizonyítanak. A szigetközi területen a Duna mentén nyolc mellékágrendszer található kb. 200 fkm hosszúságban. Az ideérkező vendégeknek a szép táj, a természeti környezet gazdagsága és vízvilága, a Duna jut az először eszébe erről a térségről.

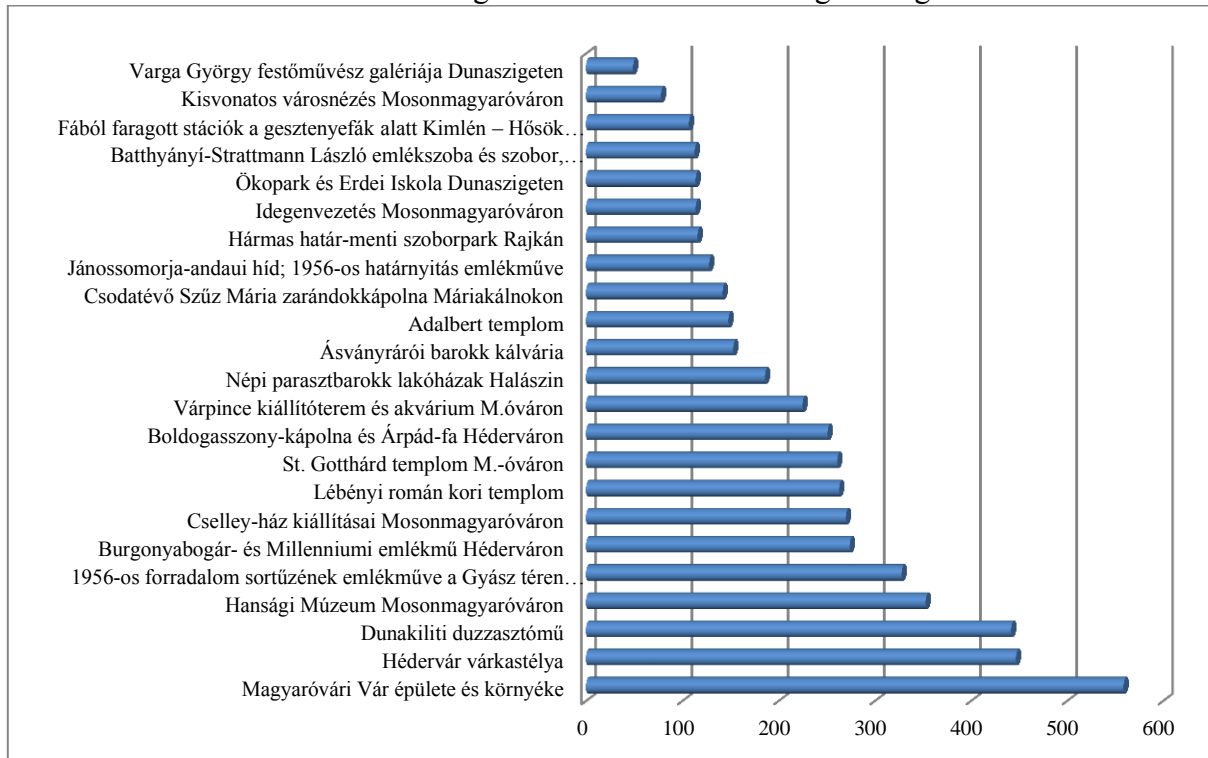
8.ábra: Mi jut eszébe először a kistérségről?

Forrás: Saját kutatás 2017.

A környék kulturális értékeinek látogatottságára is kíváncsi voltam, és így rajzolódott ki a TOP 10 látnivaló. Nem meglepő, hogy ezek fele a térségi központban található. A vendégek inkább azokat a helyszíneket keresik fel, amelyek a helyszínek múltjához, történetéhez kapcsolódnak. Az első helyeken szereplő vár és kastély valóban a térség ikonikus épületei. A Dunakiliti duzzasztómű a Duna szabályozásának egyik megmaradt emléke és a vízitúrák kihagyhatatlan eleme.

9.ábra: A térség kulturális értékeinek látogatottsága

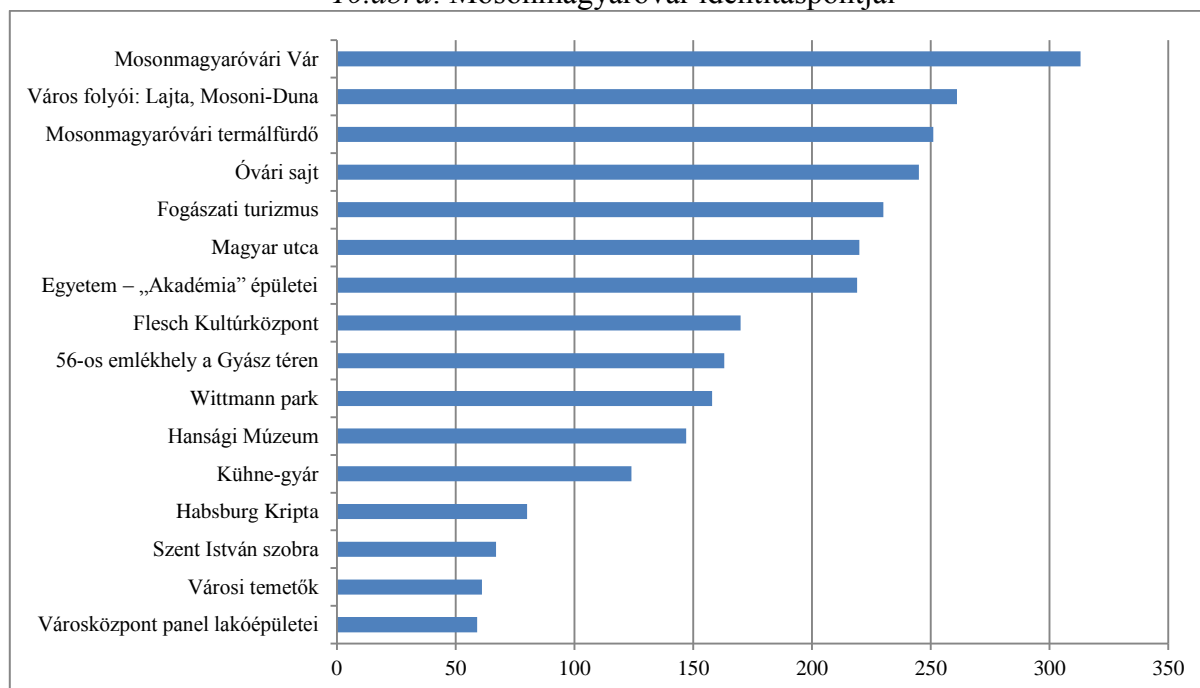
Forrás: Saját kutatás 2017.

A térség lakosságát arról is megkérdeztem, mit tartanak Mosonmagyaróvár legfontosabb identitásponyjainak. (10. ábra) Ha a két ábrát összehasonlítjuk, akkor látható, hogy a Vár épülete az itt lakók és a vendégek számára is egyaránt fontos. A természeti környezet, folyók, valamint a termálfürdő az, amelyet a legjobban a magukénak érznek, és amivel azonosulni tudnak.

A desztinációk átfogó jellemvonásai: 1) Az egyedi vonzerő és az intenzív vonzás, 2) a turisztikai termékek kínálata, valamint a 3) „Genius loci” (hely varázsa, hely szelleme). A hely szellemének megtalálása a kulcs desztináció identifikálásánál, amelyet a szolgáltatások és programok színes összhangja teremt meg, és amelyből ki lehet indulni a területi márkák bevezetésénél. (Aubert – Szabó 2007)

Egy desztinációt a hely atmoszférája azonnal azonosít. A vonzerők ezt önmagukban még nem teremtik meg, ezt csak a természeti és kulturális tényezők egyedi kombinációjával lehet elérni.

10.ábra: Mosonmagyaróvár identitáspontjai

Forrás: Saját kutatás 2017.

Összegzés

A végzett vizsgálat megállapítja, hogy a térség nem tartalmaz olyan kiugró jelentőségű vonzerőt, amely meghatározó attrakció lenne a térségben. A területre leginkább jellemző természethez, a vízhez kötődő attrakciók nagyon szezon- és időjárásfüggők. A térség kínálata bőségesnek mondható, unatkozni csak az tud, aki nem találja meg a lehetőségeket.

A kínálat lefedi az igényeket, a komplexitás is érvényesül (természeti és kulturális értékek összessége). Arra kell törekedni, hogy a helyi lakosság is minél több terméket, programot vehessen igénybe, ami által az ő életminősége is javulhat. A turisztikai lehetőségek váljanak az itt élők számára is szabadidős lehetőségekké, ami által a bevétel is növekedhetne a holszezonon időszakokban. A szabadidős kínálat minőségének javulása az ide érkező turisták számára is jelentős vonzerővel bírhat.

A térség turisztikai kínálata a helyi lakosság számára is vonzó. Ők elsősorban szabadidős lehetőségnek tekintik, de igényeik és anyagi lehetőségeik alapján ők is igénybe veszik, kihasználják. A helyiekben kialakult egy identitáskép. Értékelik a helyi adottságokat, lehetőségeket. Ahol saját magukat is jól érzik, azt a helyet másnak is szívesen ajánlják. A helyi identitás erősíti, elősegíti a turizmus fejlesztését és fejlődését is a térségben. A helyi lakosság is azokkal a helyszínekkel, épületekkel tud jobban azonosulni, amelyek a térségbe érkező vendégek számára is a vonzerőt jelentik. A helyiek büszkék lakóhelyük értékeire, azzal már azonosulni tudtak, tehát kialakult az identitásképük.

A turizmus és a szabadidő kapcsolata egyre erősödik. A turisztikai szolgáltatók bevételének jelentős részét a választott kistérségben a helyi, környékbeli lakosság generálja. Kutatásaim alapján a helyi, kistérségi lakosság fontos szerepet játszik a rekreációs infrastruktúra fenntartásában és innovációjában.

Irodalom

Aubert,A., Szabó, G. (2007). *A térségi turizmuskutatás és tervezés módszerei, eredményei.* PTE TTK Földrajzi Intézet, Pécs, 391 p.

- Csapó,J., Matesz, K. (2007). A kulturális turizmus jelentősége és szerepe napjaink idegenforgalmában, *Földrajzi Értesítő* 2007. LVI.évf. 3-4.füzet, pp.291-301.
- Csikszentmihályi, M. (2001). *Flow*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 400p.
- Falussy, B. (1993). Sport- és szabadidő-kultúra. In Falussy Béla (szerk.): *Társadalmi idő – szabadidő* (pp. 68-85). Budapest, KSH.
- Hansruedi Müller (2010) Vortrag in ITB Berlin 2010: *Perspektiven einer nachhaltigen touristischen Entwicklung*
- Happ, É. (2013). Innovatív marketingkommunikációs megoldások a turizmusban – okostelefonos alkalmazások lehetőségei In: Darabos Ferenc, Ivancsóné Horváth Zsuzsa (szerk.): *Turizmus ízei: V. Nemzetközi Turizmus Konferencia 2013: Tanulmányok*. 115 p. Győr, Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Kar, pp. 91-98.
- Kulinat, Steinecke (1984). *Geographie der Freizeit- und Fremdenverkehrs*, Erträge der Forschung, Bd. 212., Darmstadt
- Michalkó,G. (2004): *A turizmuselmélet alapjai*. Turizmus Akadémia 1. Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár, 224p.
- Michalkó,G. (2012). *Turizmológia: elméleti alapok*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 266p.
- Monheim, R. (1979). *Die Stadt als Fremdenverkehrs- und Freizeitraum*; in:Freizeitverhalten in verschiedenen Raumkategorien, Materialien zur Fremdenverkehrsgeographie, H.3, pp.7-43., Trier
- Opaschowski, H. (2002). *Tourismus, Eine systematische Einführung Analysen und Prognosen*, Springer Verlag, 332p.
- Schreiber, M.T. (2002). *Kongress- und Tagungsmanagement*, Lehr- und Handbücher zu Tourismus, Verkehr und Freizeit, München, Oldenbourg, 590p.
- Sulyok, J. (2005): Kulturális turizmus az európai városokban, *Turizmus Bulletin*, 2005/3. sz. pp.18-29.
- Sternberg,R.J. (1997). *Thinking styles*. New York. NY Cambridge University Press
- Zátori,A. (2014). Élményszemlélet a turizmusban, A turisztikai élményteremtés koncepciói *Turizmus bulletin* XVI. évfolyam 2. szám
- <https://balancebydeborahhutton.com.au/how-to-go-with-the-flow/> (Flow-elmélet) Letöltés: 2017. május 18.
- <http://www.spektrum.de/lexikon/geographie/geographie-der-freizeit-und-des-tourismus/2919> (A szabadidő intézményrendszere) Letöltés: 2016. november 15.